

Ομιλία Προέδρου
Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας Κύπρου
στη Δημόσια Συζήτηση
«Η Ενεργειακή Στρατηγική της Κύπρου μετά την 11^η Ιουλίου»

22 Σεπτεμβρίου, 2011

Έντιμη Κυρία Υπουργέ,
Αγαπητοί Προσκεκλημένοι,

1.0 Εισαγωγή

Με ιδιαίτερη χαρά αποδέχθηκα την πρόσκληση για να καταθέσω τις απόψεις της ΡΑΕΚ για το θέμα η Ενεργειακή Στρατηγική της Κύπρου μετά την 11^η Ιουλίου που οργανώνεται από το Γραφείο Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην Κύπρο σε συνεργασία με το ΓΤΠ και τον ΟΠΕΚ. Θεωρώ ότι η Οργάνωση τέτοιων εκδηλώσεων αποτελεί συμβολή στη δημιουργία προϋποθέσεων για τη χάραξη των πιο ορθολογιστικών πολιτικών στον τομέα της ενέργειας.

Αδιαμφισβήτητα, συζητώντας για το θέμα Ενέργεια, πάντοτε πρέπει να έχουμε υπόψη ότι πρέπει να το αντικρίζουμε μέσω μιας στρατηγικής μακροχρόνιας προοπτικής. Ξεκινώντας λοιπόν από τον τίτλο τίθεται ένα κρίσιμο ερώτημα συνδεδεμένο με την 11^η Ιουλίου, μια αποφράδα ημέρα για την Κύπρο και τον Ενεργειακό της Τομέα. Ο ίδιος ο τίτλος όμως, εμπεριέχει μια ουσιαστική αντίφαση, όχι κατ'ανάγκη λανθασμένη, επειδή συνυπάρχει η στρατηγική, έννοια κατεξοχήν συνυφασμένη με το 'μακροχρόνιο,' και η 11^η Ιουλίου συνυφασμένη με το συγκεκριμένο και στιγμιαίο καταστροφικό γεγονός της έκρηξης.

Είναι κατά την άποψη μου σημαντικό να επιχειρηθεί μια αδρή περιγραφή της έννοιας Στρατηγική, επειδή παρατηρώντας τους πολλούς 'επαίοντες' στα ενεργειακά που παρελαύνουν από τα μέσα πολύ συχνά μετά την 11^η Ιουλίου, χαράσσοντας άμεσα στρατηγικές και προτείνοντας άμεσες λύσεις σε όλο το

φάσμα των ενεργειακών θεμάτων, το μόνο που μπορούμε να κάνουμε είναι να υψώσουμε τα χέρια.

Η Στρατηγική λοιπόν, σύμφωνα με τη θεωρία, σχετίζεται με το Όραμα ή την επιθυμητή κατάσταση στην οποία θέλει να βρεθεί στο μέλλον, μια επιχείρηση, ένας Οργανισμός ή στην περίπτωση μας ο ενεργειακός τομέας του Κράτους. Πρέπει να μπορεί μέσα από τη διαδικασία στρατηγικής διαχείρισης, να καταστεί δυνατόν να υλοποιηθεί το επιθυμητό μακροχρόνιο όραμα και να ικανοποιηθούν οι αξίες και το τι περιμένουν οι Πολίτες, οι θεσμοί του Κράτους καθώς και η ΕΕ για το συγκεκριμένο ζήτημα.

Το πρώτο και κλασικό βήμα στη στρατηγική διαδικασία, μετά τον καθορισμό του μακροχρόνιου οράματος – στόχου, είναι η ενδελεχής ανάλυση του περίπλοκου περιβάλλοντος που σχετίζεται με τα ενεργειακά, λαμβάνοντας υπόψη, πολιτικούς, οικονομικούς, τεχνολογικούς, κοινωνικούς, περιβαλλοντικούς και νομικούς παράγοντες.

Η Ανάλυση οδηγεί στον καθορισμό των επιμέρους στρατηγικών στόχων, στη διαμόρφωση σχεδίων δράσης και σχεδίων υλοποίησης των στόχων καθώς και ενός σχεδίου παρακολούθησης της υλοποίησης εφαρμογής της στρατηγικής και επανεξέτασης και διαφοροποίησης της σε τακτά χρονικά διαστήματα ή όποτε κρίνεται αναγκαίο.

Παρόλον που είναι πλεονασμός, θα πρέπει να τονιστεί η ανάγκη για αξιοποίηση των καλύτερων διαθέσιμων τεχνοκρατών του τόπου, για τη διαμόρφωση και παρακολούθηση της υλοποίησης της εφαρμογής της ενεργειακής στρατηγικής.

2.0 11^η Ιουλίου 2011

Διαχείριση Ενεργειακής Κρίσης

Από το πρωί της 11ης Ιουλίου η Κύπρος διέρχεται περίοδο έκτακτης Ενεργειακή κρίσης λόγω των καταστροφικών ζημιών που υπέστη ο Ηλεκτροπαραγωγός Σταθμός Βασιλικού εξαιτίας της έκρηξης στη Ναυτική Βάση Ευάγγελος Φλωράκης. Η κρίση σε πρώτο στάδιο, είχε ως κύριο χαρακτηριστικό την έλλειψη

της απαιτούμενης παραγωγικής ικανότητας για κάλυψη της ζήτησης ηλεκτρισμού με αποτέλεσμα να γίνονται σημαντικές διακοπές στους καταναλωτές.

Η ΡΑΕΚ ως η αρμόδια ανεξάρτητη Αρχή για την επάρκεια παραγωγής, από την πρώτη μέρα προχώρησε σύμφωνα με τη Νομοθεσία στην εισήγηση προς τον Υπουργό για έκδοση διατάγματος και στη συνέχεια σε απόφαση για εντολή προς της ΑΗΚ για εξασφάλιση προσωρινής παραγωγικής ικανότητας με στόχο τον ταχύτερο δυνατό τερματισμό των διακοπών.

Ταυτόχρονα όρισε Ομάδα διαχείρισης της κρίσης για να επιτυγχάνεται καλύτερος συντονισμός μεταξύ των εμπλεκόμενων, ΡΑΕΚ, ΑΗΚ, ΔΣΜ και ΥΕΒΤ.

Οι στρατηγικοί στόχοι της διαχείρισης της κρίσης όσον αφορά την επάρκεια παραγωγής, χωρίστηκαν σε τρεις φάσεις.

A) Βραχυπρόθεσμος στόχος μέχρι 31 Αυγούστου 2011

Διασφάλιση της ασφάλειας εφοδιασμού με κάλυψη των αναγκών με οριακή επάρκεια (διακοπές σε περίπτωση βλάβης) για το εξάμηνο 1/9/11 μέχρι 29/2/2012 ως ακολούθως:

70 MW Γεννήτριες από Ελλάδα (Οι πρώτες λειτούργησαν στις 8/8/11 και οι υπόλοιπες μέχρι 15/8/11)

35 MW Αεριοστρόβιλος Βασιλικού – Λειτούργησε στις 17/8/11 πολύ νωρίτερα από το στόχο που τέθηκε

95 MW Γεννήτριες Energy International μέχρι 31/8/11

12 MW Γεννήτριες από Ισραήλ

20 MW Γεννήτριες Τρ. Κύπρου

B) Μεσοπρόθεσμος στόχος 2012 - 2013

Επιδιόρθωση Μονάδων Συνδυασμένου Κύκλου ΑΗΚ 4&5 συνολικής ισχύος 450 MW για λειτουργία πριν τη θερινή αιχμή του 2012.

Επιδιόρθωση των Μονάδων 1,2&3 ισχύος 390 MW για λειτουργία το 2013.

Στόχοι: Διασφάλιση της ασφάλειας εφοδιασμού μέσω ενίσχυσης επάρκειας παραγωγής και μείωση λειτουργικού κόστους παραγωγής.

Γ) Επάρκεια Παραγωγής μετά το 2013 & Μακροχρόνιος προγραμματισμός ηλεκτροπαραγωγής

Διορισμός από ΡΑΕΚ επιστημονικής ομάδας με ειδικούς από εμπλεκόμενους φορείς και υπηρεσίες καθώς και πανεπιστημιακούς για ταχύρρυθμη ετοιμασία τεχνοοικονομικής μελέτης. Η μελέτη θα καλύψει ζητήματα που εντάσσονται στον ευρύτερο ενεργειακό οδικό χάρτη μέχρι το 2020, το 2030 και θα εξετάσει και την πορεία μέχρι το 2050.

Αναμφισβήτητα ο προγραμματισμός αυτός είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με το μείζον ζήτημα του μακροχρόνιου σχεδιασμού για το ΦΑ.

Οι βασικοί στόχοι του μακροχρόνιου προγραμματισμού, θα είναι πέρα από την ασφάλεια εφοδιασμού η ανάπτυξη της αγοράς προς όφελος των καταναλωτών, η διασφάλιση του περιορισμού των επιπτώσεων στο περιβάλλον και η συμμετοχή των ΑΠΕ στην αγορά.

Οικονομική Διάσταση του θέματος της 11^{ης} Ιουλίου

Αναντίλεκτα, η οικονομική διάσταση του θέματος της ενεργειακής κρίσης είναι άμεσα συνδεδεμένη με την τεχνική. Η διαχείριση της επίσης χωρίζεται σε φάσεις βραχυπρόθεσμη, μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη και πρέπει να γίνεται με την ίδια φιλοσοφία που γίνεται και η τεχνική διαχείριση της κρίσης δηλ. με υπομονή, ψυχραιμία, νηφαλιότητα και ταυτόχρονα αποφασιστικότητα για άμεση λήψη των αναγκαίων αποφάσεων με συνοπτικές διαδικασίες στη βάση της Νομοθεσίας.

Η ΡΑΕΚ αφού μελέτησε και αξιολόγησε τα στοιχεία που υποβλήθηκαν και τα οποία αφορούσαν στη βραχυπρόθεσμη διαχείριση της κρίσης από 1/9/2011 – 29/2/2012 κατέληξε στις 31/8/2011 στην επιβολή αύξησης στους λογαριασμούς ύψους 6,96% για κάλυψη του αυξημένου λειτουργικού κόστους της ΑΗΚ.

Γνώμονας της ΡΑΕΚ κατά την εξέταση του θέματος ήσαν οι πρόνοιες του Νόμου για:

- Προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών – Διαχείριση με τρόπο που να περιορίζονται οι επιπτώσεις στους καταναλωτές
- Την ανάγκη για συνέχιση της αδιάλειπτης παροχής ηλεκτρισμού
- Τη διασφάλιση της ανάκτησης των εύλογων εξόδων της ΑΗΚ από τη διεξαγωγή των εργασιών της έχοντας υπόψη και τις εντολές που της δόθηκαν
- Την ανάγκη για διασφάλιση αποδοτικής λειτουργίας της ΑΗΚ και επίτευξη εξοικονομήσεων μέσα από ένα έκτακτο πρόγραμμα περικοπών δαπανών
- Την ανάγκη για αποφυγή των σταυροειδών επιδοτήσεων μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών καταναλωτών και γενικότερα την ανάγκη για αποφυγή στρεβλώσεων
- Την ανάγκη για διατήρηση της εξοικονόμησης που επιτεύχθηκε στην κατανάλωση ηλεκτρισμού που βοηθά στην επίτευξη οριακής επάρκειας παραγωγής αλλά και μείωσης στο κόστος για τους καταναλωτές

3.0 Ευρωπαϊκή Ενεργειακή Πολιτική - Κύπρος

Επανερχόμενοι στο αρχικό ερώτημα της ενεργειακής στρατηγικής της Κύπρου, προφανώς θα πρέπει να ειπωθεί μέσα από το πλαίσιο της γενικής ενεργειακής πολιτικής της Ευρώπης. Η στρατηγική αυτή, βραχυπρόθεσμα και μέχρι τουλάχιστον το τέλος του 2013, σίγουρα σχετίζεται όπως αναφέρθηκε πριν με την έκρηξη της 11ης Ιουλίου στο Μαρί.

Μακροπρόθεσμα όμως μέχρι το 2050 σχετίζεται μόνο με το γενικότερο Ευρωπαϊκό πλαίσιο που ισχύει για όλες τις χώρες της ΕΕ.

Η απελευθέρωση των αγορών ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου είναι η επίσημη πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με σχετικές οδηγίες, τις οποίες τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να εφαρμόσουν, και οικοδομείται σήμερα, πάνω σε τρεις βασικούς πυλώνες:

- Ανταγωνιστικότητα

➤ Ασφάλεια Ενεργειακού Εφοδιασμού

➤ Κλιματικές αλλαγές & Προστασία του Περιβάλλοντος

Ο Βασικός μακροχρόνιος στόχος/όραμα που τίθεται πλέον στην Ευρωπαϊκή ενεργειακή πολιτική είναι η μείωση των εκπομπών θερμοκηπιακών αερίων κατά 80 μέχρι 95% χαμηλότερα από τις εκπομπές του 1990 μέχρι το 2050.

4.0 Προκλήσεις Ενεργειακής Πολιτικής – 2050

Στη βάση αυτού του μακροχρόνιου στόχου/οράματος, της ανάπτυξης ουσιαστικά μιας οικονομίας χαμηλών ή και μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα μέχρι το 2050, ή της πράσινης ανάπτυξης όπως ορίζεται διαφορετικά, εντοπίζεται ένας αριθμός προτεραιοτήτων ή προκλήσεων ενεργειακής πολιτικής που πρέπει να αντιμετωπιστούν με επιτυχία.

- Ενεργειακή αποδοτικότητα
- Εκπομπές Θερμοκηπιακών αερίων (στόχος οι μηδενικές εκπομπές στην ηλεκτροπαραγωγή)
- Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας
- Ενεργειακή υποδομή δικτύων
- Εσωτερική αγορά ενέργειας
- Τεχνολογική καινοτομία, έρευνα & ανάπτυξη

Για την επιτυχή αντιμετώπιση των σημαντικών αυτών προκλήσεων χρειάζεται συντονισμένη δράση τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε επίπεδο Κράτους μέλους όπως η Κύπρος. Από τα Κράτη μέλη της ΕΕ φαίνεται ότι κάποια όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η Φινλανδία και η Γαλλία ευρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο δεσμευτικού προγραμματισμού για το 2050. Δανία, Γερμανία και Ιρλανδία έχουν επίσης εξετάσει λεπτομερώς τις επιλογές πολιτικής χωρίς όμως να προχωρήσουν σε ρυθμίσεις. Η ΕΕ έχει επίσης σημαντικό ρόλο να παίξει με το να θέτει υποχρεωτικούς στόχους (πχ ΑΠΕ 2020), με τον καθορισμό πλαισίων και

μέτρων εναρμόνισης και με τον καθορισμό εργαλείων κοινής προσέγγισης σε μεγάλα θέματα όπως πχ. Τα εργαλεία για ανάκτηση του κόστους επένδυσης σε ενεργειακές υποδομές.

Θα ήταν αφελές να θεωρούμε ότι στα πλαίσια μιας δημόσιας συζήτησης είναι δυνατό να χαράξουμε μια ολοκληρωμένη ενεργειακή στρατηγική ή να καλύψουμε εκτενώς τους επιμέρους στόχους, Μπορούμε όμως να αναδείξουμε τα σημαντικά ζητήματα και τα προβλήματα στη χάραξη της στρατηγικής.

Σύντομη αναφορά επί των στρατηγικών προκλήσεων/στόχων

- Ενεργειακή αποδοτικότητα: Μια επιλογή είναι η θέσπιση υποχρεωτικών στόχων εξοικονόμησης ενέργειας από το 2020 και μετά καθώς και η ενθάρρυνση των πόλεων να κινηθούν προς ένα σχεδιασμό χαμηλών εκπομπών άνθρακα.
- Εκπομπές Θερμοκηπιακών αερίων (στόχος οι μηδενικές εκπομπές στην ηλεκτροπαραγωγή): Υπάρχει ανάγκη για αναθεώρηση του συστήματος εμπορίας θερμοκηπιακών αερίων με υποχρεωτικούς στόχους για μετά το 2020. Η Κύπρος έχει εναρμονιστεί με την κοινοτική νομοθεσία και τη διαχείριση μέχρι το 2020 και θα αξιοποιήσει με τη σύμφωνο γνώμη και της ΡΑΕΚ τη δυνατότητα παρέκκλισης όσον αφορά τα δικαιώματα εκπομπών ηλεκτροπαραγωγής.
- Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας – Η Κύπρος εναρμονίστηκε με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις Ευρωπαϊκές οδηγίες για ετοιμασία εθνικού σχεδίου δράσης για τον ρυθμό διείσδυσης ΑΠΕ στους τρεις τομείς θέρμανση/ψύξη, μεταφορές και ηλεκτροπαραγωγή μέχρι το 2020. Το ζητούμενο όμως είναι η σταδιακή μείωση των επιδοτήσεων με στόχο τον πλήρη τερματισμό τους και η ένταξη των ΑΠΕ στην αγορά ηλεκτρισμού για να περιοριστεί η οικονομική επίπτωση στους καταναλωτές. Η ρυθμιστική παρέμβαση είναι άκρως αναγκαία για το θέμα αυτό. Η αντιμετώπιση των τεχνικών προβλημάτων λόγω της διακοπτόμενης λειτουργίας των ΑΠΕ και της αυξομείωσης της

παραγωγής τους μπορεί να γίνει μέσω της χρήσης συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας όπως η αντλησιοταμίευση και η χρήση υδρογόνου στο μέλλον καθώς και με τη χρήση ευέλικτων συμβατικών Μονάδων Παραγωγής.

- **Ενεργειακή υποδομή δικτύων:** Εναρμόνιση του ρυθμιστικού πλαισίου, ευφυής ρύθμιση για ανάπτυξη ευφυών δικτύων στηρίζοντας την καινοτομία προς όφελος των καταναλωτών είναι τομείς που οι ρυθμιστές έχουν σημαντικό ρόλο στην Κύπρο και στην ΕΕ. Σε Πανευρωπαϊκό επίπεδο, είναι σημαντική η ρύθμιση των τρόπων ανάκτησης του κόστους για τις μεγάλες διασυνδέσεις μεταξύ των δικτύων για να καταστεί δυνατή η χρηματοδότηση και υλοποίηση της μεγάλης ενεργειακής υποδομής που χρειάζεται να γίνει.
- **Εσωτερική αγορά ενέργειας:** Η περαιτέρω ανάπτυξη και εμβάθυνση της λειτουργίας της απελευθερωμένης αγοράς είναι πανευρωπαϊκός στόχος και η ενίσχυση των δικτύων περιορίζει την ανάγκη εφεδρικής παραγωγικής ικανότητας. Οι ρυθμιστές θεωρούν ότι η σημασία της ασφάλειας εφοδιασμού δεν πρέπει να μειώνεται λόγω της περαιτέρω ενίσχυσης του ανταγωνισμού και της πορείας προς χαμηλές εκπομπές άνθρακα και πρέπει να λαμβάνουν μέτρα ενίσχυσης της.
- **Τεχνολογική καινοτομία, έρευνα & ανάπτυξη:** Η πορεία προς το 2050 σε μια πράσινη οικονομία μειωμένων εκπομπών άνθρακα είναι συνδεδεμένη με την τεχνολογική καινοτομία και την έρευνα που οδηγεί στην προώθηση καινοτόμων λύσεων στην αγορά. Ο Τομέας αυτός είναι εξαιρετικά σημαντικός για ένα νησί όπως η Κύπρος που φιλοδοξεί μέχρι το 2050 να μετατραπεί σε νησί πράσινης ανάπτυξης. Η συνεργασία της ακαδημαϊκής – ερευνητικής κοινότητας με τη βιομηχανία, το Κράτος, τις ανεξάρτητες αρχές είναι πρωταρχικής σημασίας για ανάπτυξη καινοτόμων προτάσεων. Η ΡΑΕΚ είναι δεσμευμένη σε αυτή την προτεραιότητα και έχει ήδη αναπτύξει συνεργασία με τη συμμετοχή ακαδημαϊκού προσωπικού σε κοινές ομάδες μελετών ενεργειακού σχεδιασμού μαζί με

άλλους φορείς, ενώ στις 20 Σεπτεμβρίου υπέγραψε συμφωνία συνεργασίας με το Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Έχοντας υπόψη τα πιο πάνω και επανερχόμενοι στον αρχικό ορισμό της Στρατηγικής, αφού γίνει η λεπτομερής ανάλυση όλων των παραγόντων θα πρέπει να ετοιμαστεί και για τον τόπο μας ένας Οδικός Χάρτης για το 2050 μέσα από ένα ορθολογιστικό μακροχρόνιο προγραμματισμό, στηριγμένο σε επιστημονική ανάλυση των δεδομένων ακολουθώντας μια ολιστική προσέγγιση, που θα αντιμετωπίζει άμεσα τις προκλήσεις μέχρι το 2020, να θέτει τις βάσεις για το 2030 και τις προϋποθέσεις για το όραμα 2050. Απόλυτα αναγκαία προϋπόθεση, η ύπαρξη ενός σταθερού και διαφανούς ρυθμιστικού πλαισίου που θα βοηθά στην πραγματοποίηση των αναγκαίων επενδύσεων. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητη η σύντομη εναρμόνιση της Νομοθεσίας μας με το 3^ο Ενεργειακό πακέτο.

Η διαμόρφωση της Στρατηγικής όμως είναι το εύκολο μέρος. Η υλοποίηση της είναι το δύσκολο μέρος και η επιτυχία κρίνεται εκ του αποτελέσματος.

Η σωστή λειτουργία των αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου είναι κρίσιμη για την οικονομία και τη σταθερότητα του Κράτους και την ευημερία των πολιτών του. Τα μαθήματα από τα λάθη και τις αποτυχίες άλλων αγορών πρέπει να μελετούνται προσεκτικά για να αποφεύγεται η επανάληψη τους.

Η ΡΑΕΚ, έχει ως κορυφαία προτεραιότητα τη διαμόρφωση μιας ανθρωποκεντρικής και έξυπνης ενεργειακής πολιτικής που θα έχει στο επίκεντρο της τον καταναλωτή και τις ανάγκες του και θα στοχεύει σε:

- Ευθυγράμμιση των εμπλεκόμενων φορέων και των συγκρουόμενων συμφερόντων
- Διαμόρφωση του μοντέλου αγοράς που θα διασφαλίζει σταθερό επενδυτικό κλίμα, διασφάλιση των επενδύσεων και της λειτουργίας της αγοράς με τον πιο αποδοτικό τρόπο προς όφελος του καταναλωτή

- Διαφάνεια στη διαμόρφωση των διατιμήσεων και χρεώσεων δικτύου και υπηρεσιών με τρόπο που να οδηγεί τις επιχειρήσεις σε περιορισμό δαπανών
 - Επικέντρωση στις ανάγκες των καταναλωτών και ειδικά των ευάλωτων ομάδων
 - Ενδυνάμωση της θέσης των καταναλωτών με τη διαφανή πληροφόρηση και τη δυνατότητα συμμετοχής τους στην αγορά μέσα από τον έξυπνο σχεδιασμό της και με την προσφορά καινοτόμων ενεργειακών υπηρεσιών αξιοποιώντας την έξυπνη τεχνολογία
 - Παιδεία, Έρευνα & Ανάπτυξη, Καινοτομία = Αειφόρος Πράσινη Ανάπτυξη
- Κλείνοντας θα ήθελα και πάλι να σας ευχαριστήσω για την πρόσκληση και τη δυνατότητα που μου δώσατε να παρουσιάσω τις θέσεις και απόψεις της ΡΑΕΚ για το θέμα της Ενέργειας.

ΑΟΖ

Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ)